

12.5.2026

Eduskunnan lakivaliokunta

Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö HE 77/2026 vp

Tietosuojavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä laeiksi Syyttäjälaitoksesta annetun lain ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Syyttäjälaitoksesta annetun lain ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain muuttamisesta.

Tietosuojavaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lausunto

Apulaistietosuojavaltuutettu on arvioinut Syyttäjälaitosta koskevassa tarkastuskertomuksessaan vuonna 2022, että Syyttäjälaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely ei kaikilta osin täytä perustuslaista johtuvia vaatimuksia erityisesti sääntelyn täsmällisyyden, kattavuuden ja tarkkarajaisuuden osalta. Ongelmia havaittiin myös eri toimijoiden vastuiden ja tehtävien määrittelyssä ja henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyydessä.

Kyseisen tarkastuksen jälkeen oikeusministeriön hallinnonalalla on tapahtunut sellaisia muutoksia oikeusministeriön hallinnonalan viranomaisissa, jotka on perusteltua ottaa huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevassa lainsäädännössä. Tuomioistuinvirastolle ja Oikeuspalveluvirastolle kuuluvien tehtävien ja roolien selventäminen suhteessa muihin toimijoihin on erittäin kannatettavaa.

Ensimmäisen lakiehdotuksen ehdotetussa 22 a §:ssä säädetään Syyttäjälaitoksen velvollisuudesta rekisteröidä sille saapuvat asiat, huolehtia salassa pitoa koskevista merkinnöistä ja rekisterinpitäjyydestä. Henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyn läpinäkyvyyden kannalta pykälä selkeyttää tilannetta ja vastuita huomattavasti.

Ehdotetun 22 b §:ssä on säädetty rekisteröidyn oikeuksia koskevista suojatoimista. Esityksen valmistelutyössä on tunnistettu rekisteröityjä, joiden henkilötietojen suojaamiselle on erityisiä syitä. Pidän tällaista rekisteröityjen henkilötietojen käsittelyssä rekisteröityjen ryhmään kohdistuvan erityisen riskin tunnistamista erittäin hyvänä asiana, varsinkin kun

esityksessä on huolehdittu myös yleisemmin rekisteröityjen henkilötietojen käsittelyyn liittyvien riskien huomioon ottamisesta rekisterinpitäjän toiminnassa.

Esityksen 22 c §:ssä on säädetty rikosasiaa koskevien tietojen poistamisesta. Tiedot poistettaisiin esityksen mukaan kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asia on ratkaistu. Esitetty poistoajan määrittely vaikuttaa selkeälle. Kymmenen vuoden säilytysaika vaikuttaa toisaalta pitkälle, kun otetaan huomioon se, ettei sitä ole sidottu esimerkiksi esitutinnan ja syyteharkinnan kohteena olleen rikoksen rangaistuksen pituuteen tai muuhun tällaiseen seikkaan (kts. laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 33 §). Toisaalta nyt kyseessä olevat Syyttäjänlaitoksen prosessit ovat sellaisia, että pidempi säilytysaika on perusteltu kaikkien osapuolten oikeusturvan takaamiseksi.

Toisen lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentissa säädetään, että Oikeusrekisterikeskus, Tuomioistuinvirasto, tuomioistuimet, Syyttäjälaitos ja Oikeuspalveluvirasto ovat valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Esityksen 2 momentin mukaan rekisterinpitäjien vastuu määritellään tietojen käsittelyn tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen osallistumisen kautta, kun käsittely suoritetaan rekisterinpitäjän lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Yhteisrekisterinpitäjyydestä voidaan säätää rikosasioiden tietosuojadirektiivin (EU 2016/680) mukaan myös siten, että jäsenvaltion lainsäädännössä määritetään rekisterinpitäjien vastuualueet. Järjestelyn puitteissa on nimettävä rekisteröidyille tarkoitettu yhteyspiste. Jäsenvaltiot voivat nimetä jonkin yhteisistä rekisterinpitäjistä toimimaan yhtenä yhteyspisteenä rekisteröidyille kysymyksissä, jotka koskevat heille kuuluvien oikeuksien käyttöä.

Yhteisrekisterinpitäjyys edellyttää yhteisrekisterinpitäjiltä sellaisten menettelyjen suunnittelua ja toteutusta, joilla rikosasioiden tietosuojalain mukaisten velvollisuuksien tosiasiallinen ja viivytyksetön toteutuminen taataan. Esimerkiksi virheellisten tietojen oikaisuun liittyvillä tapauksilla on tässä käsittely-yhteydessä suuri merkitys rekisteröityjen oikeuksien kannalta.

Esityksessä on nostettu esille rekisterinpitäjän tietosuojaseloste rekisteröityjen informoinnin välineenä esimerkiksi yhteyspisteen osalta. Jo nyt rekisterinpitäjien nettisivuilla on ilahduttavasti tietoa tietosuojasta ja tietosuojavastaavista, mutta edelleen rekisteröityjen informointiin ja oikeuksien toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota. Näiltä osin on syytä varmistaa, että rekisterinpitäjillä on resurssien puolesta mahdollisuus kehittää ja toteuttaa rekisteröityjen oikeuksien toteutumista ja rekisterinpitäjän velvollisuuksien noudattamista.

Toisen lakiehdotuksen 11 §:ssä on säädetty oikeushallinnon viranomaisien oikeudesta käyttää oikeushallinnon tietovarantoon kuuluvia tietoja itse tallettamiaan tietoja muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Esityksen mukaan tällaisia olisivat valvonta-, suunnittelu- tai kehittämistehtävän hoitamiseksi ja viranhaltijoiden oikeusturvan varmistamiseksi, siltä osin kuin tiedot ovat tähän tarkoitukseen välttämättömiä.

Pidän hyvänä sitä, että tietojen käyttö on sidottu käsittelyn välttämättömyyteen. Hallituksen esityksessä olevia voimassa olevan tietovarantoa koskevan lain 12 §:n mukaiset esimerkit tietojen käsittelytarkoitussidonnaisuudesta poikkeamiseen oikeuttavista perusteista ovat hyviä, mutta näkemykseni mukaan esityksestä ei ole pääteltävissä, miten nyt esitettyä pykälää tultaisiin kussakin viranomaisessa hyödyntämään. Jos nyt esitetty pykälä säädetään, tulee rekisteerinpitäjien käyttäessään tätä mahdollisuutta tehdä se suunnitelmallisesti ja joka kerta tosiasiallisen tietojen välttämättömyys arvioiden.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

